

Verslag Landelijke Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour

Vrijdag 18 november 2016

Tijdstip: 13:00 – 15:30

Locatie: RWS, Westraven, Utrecht zaal D 1.44

Thema: “De use cases vanuit Human Behaviour perspectief”

DITCM INNOVATIONS | WWW.DITCM.EU/HB
18-11-2016

Verslag Landelijke Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour

Deelnemers

➔ Roel Brandt	Antea group
➔ Chris Hottentot	ANWB
➔ Jos Vrieling	Arcadis
➔ Alexander Jobsis	ARS T&TT
➔ René Claesen	CBR
➔ Ilse Harms	Connecting Mobility (voorzitter)
➔ Peter de Lannoy	DITCM Innovations
➔ Matthijs Dicke	DITCM Innovations
➔ Tineke Hof	DITCM Innovations
➔ Joëlle van den Broek	DITCM Innovations
➔ Chris Dijksterhuis	Hanzehogeschool Groningen
➔ Mariëtte Pol	Keuzeweg
➔ Rick Schotman	Keypoint Consultancy
➔ Maarten Ederveen	Min. van Infrastructuur en Milieu, DGB
➔ Melle Vroom	Min. van Infrastructuur en Milieu, Beter Benutten
➔ Martin Jansen	Plannerstack
➔ Jessica van Hees	Provincie Gelderland
➔ Leo Bingen	RAI Vereniging
➔ Gerben Feddes	RDW
➔ Hans Kramer	Rijkswaterstaat, PraktijkProef Amsterdam
➔ Tom Alkim	Rijkswaterstaat, WV, werkgroep Zelfrijdende Auto
➔ Michel Lambers	Rijkswaterstaat, WV
➔ Erik Vrijens	Rijkswaterstaat, Corporate Dienst
➔ Marco van der Linde	Student Windesheim
➔ Marnix Smit	Student Windesheim
➔ Bert van Velzen	Sweco
➔ Marieke Martens	University of Twente & TNO

Afwezig met bericht: Hans van Mook (Antea group), Rob Eenink (SWOV), Diana Vonk Noordegraaf (DITCM Innovations).

Agendapunten

1. Opening en Kennismaking
2. Stand van zaken en nieuws
3. Use cases: welke zijn er en welke horen bij elkaar?
4. Pauze
5. Use cases: waar hebben weggebruikers echt iets aan?
6. Afsluiting

Volgende Landelijke Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour:

Bijeenkomst: vrijdag 10 februari 2017 13:00 – 15:30, bij Rijkswaterstaat Westraven, Utrecht, zaal D1.44.
Voorafgaand aan de bijeenkomst is er van 12.00 tot 12.45 een lunchlezing.

Telco: vrijdag 17 maart 2017 10:00 – 11:00

Het thema van de volgende bijeenkomst is het verkeersveilig gebruik van de smartphone als hulpmiddel binnen smart mobility. Omdat dit onderwerp veelvuldig terugkomt willen we het tijdens de volgende bijeenkomst adresseren, met behulp van een position paper. Dit betekent ook een andere aanpak qua voorbereiding. De voorzitter heeft gevraagd wie willen helpen in de voorbereiding. Diverse leden hebben zich hiervoor aangemeld.

Wilt u ook agendapunt, projectennieuws of onderwerp inbrengen? Mail dan naar [DITCM](#)

Kort verslag van het besprokene

Ad agendapunt 1: Opening en kennismaking

Mededelingen

- Ford heeft belangstelling getoond voor de Ronde Tafel Human Behaviour. Een kennismakingsgesprek heeft plaatsgevonden.
- Graag één persoon per organisatie afvaardigen naar de tafelbijeenkomsten.
- Verzoek om duidelijk te reageren op de uitnodigingen voor bijeenkomsten en lunchlezingen. Dus graag de vergaderverzoeken in Outlook accepteren of afwijzen, en niet op tentative laten staan. Hoe beter we weten wie er wel en niet komen, hoe beter wij de bijeenkomsten kunnen voorbereiden.

Kennismaking

De deelnemers stellen zich kort voor en geven antwoord op de vraag “Welk sinterklaascadeau zou u de Ronde Tafel Human Behaviour willen geven?”.

Ad agendapunt 2: Stand van zaken en nieuws

Stand van zaken m.b.t. de producten van de Ronde Tafel Human Behaviour; Ilse Harms

- ➔ Smart Mobility Ronde Tafel Human Behaviour Terms of Reference: (100% gereed)
- ➔ Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten: (100% gereed):
- ➔ Human factor guidelines for the design of safe in-car traffic information services : (100% gereed)
- ➔ Internationale samenwerkingsverbanden relevant voor Human Behaviour: (100% gereed)

- ➔ Key publications on automated driving: (100% gereed)
- ➔ Landelijke Kennisagenda Human Behaviour & Smart Mobility: (95% gereed)
- ➔ De gebruiker centraal bij de ontwikkeling en uitrol van reisinformatieapps: (75% gereed)
- ➔ HF standaard Road Works- en Collision Risk Warning-diensten: (10% gereed)
- ➔ Ontwikkeling verkeersveiligheidslabel verkeersinformatie- apps: (7% gereed)
- ➔ Strategie Human Behaviour voor Smart Mobility (werktitel) : (5% gereed)

Er wordt voor project InterCor gewerkt aan een Engelstalige versie van zowel de “Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten” als “Advies voor gedragsevaluatie van RWW”.

De voorzitter roept alle leden van de tafel op wanneer zij beschikking hebben over rapporten over projecten over werk-in-uitvoering zij deze mailen aan Chris Dijksterhuis (c.dijksterhuis@pl.hanze.nl). Deze rapporten hebben we nodig voor de gezamenlijke ontwikkeling van de HF standaard Road Works- en Collision Risk Warning-diensten.

Stand van zaken m.b.t. werkagenda 2017

We stellen voor om in 2017 met de Ronde Tafel Human Behaviour te werken aan:

Producten in 2017 (N.B. nog nader af te stemmen met projecten)

- Toetsing en aanscherping HF standaard voor Road Works Warning- (RWW) en Collision Risk Warning-diensten (CRW) <i.s.m. projecten ITS Corridor en BB>
- Ontwikkelen Verkeersveiligheidslabel voor verkeersinformatie-apps (o.a. CM, RDW, CBR, Keypoint, RHDHV, internationaal)
- Strategie Human Behaviour voor Smart Mobility <i.s.m. Connekt>
- Position paper: verkeersveilig gebruik van de smartphone als hulpmiddel binnen smart mobility, inclusief het gebruik van social media (i.s.m. o.a. project PPA, en organisaties ANWB, I&M)
 - Sub: overzicht wet-®elgeving t.a.v. bediening telefoon, verplichtingen tav (prioriteit) doorgeven informatie (o.a. CM, ANWB)
- Position paper: hoe kan smart mobility bijdragen aan het verhogen van de verkeersveiligheid <i.s.m. Hogeschool Windesheim>
 - Sub: advies over use cases <voor topadviseur Verkeersmanagement, voor A&I Tafel, voor Connecting Mobility>
- Causaliteitsdiagram van de 17 use cases op gedrag en een aantal KPI's (verkeersveiligheid, doorstroming) en hoe deze te meten <i.s.m. Ronde Tafel Effecten>
- State of practice bundeling inzichten bestaande C-ITS en automation <i.s.m. Ronde Tafel Effecten>
- Publicatie effect van rij-ervaring op attitude t.o.v. zelfrijdende voertuigen <i.s.m. project ZRA>

De verbinding met de projecten willen we realiseren door:

- Adviseren vanuit de reeds bestaande producten aangevuld met de voorgestelde producten voor 2017
- Aan de hand van projectoverkoepelende vraagstukken invulling geven aan de thema's van de bijeenkomsten

- Beantwoording van projectgebonden vraagstukken op het gebied van human behaviour laten lopen via de Human Behaviour Vraagbaak (behaviour@ditcm.eu)
- Agenderen van de kennisvragen uit de Kennisagenda binnen de projecten

Procesmatig willen we dit volgend jaar invullen met:

- Vier Ronde Tafel Bijeenkomsten
- Vier Ronde Tafel Telco's
- Aangevuld met expertgroepen per thema/ product waar nodig/zinvol

Eind november zullen de vaste leden van deze tafel en de projecten de concept werkagenda 2017 voorgelegd krijgen per mail. Als er nu al reacties zijn dan kunnen jullie ons hierover mailen. Mail graag naar Tineke via tineke.hof@tno.nl.

Er wordt aangeraden om van tevoren te bepalen waar deze producten gaan landen. Voor welke projecten en personen zijn deze producten relevant?

Leo Bingen biedt aan om met het kernteam om tafel te gaan om te bekijken hoe ook de automotive kant kan worden betrokken bij de Ronde Tafel en bij de producten uit het werkplan.

Nieuws uit landelijke Smart Mobility Ronde Tafels

- Nieuwe website is nu live, zie ook de Human Behaviour eigen landingspagina: DITCM.EU/HB
- Evaluatie van de Ronde Tafels wordt uitgevoerd door Decisio en is eind 2016 klaar.

Nieuws over congressen

- ITS Congres Melbourne.
Tom Alkim verwijst naar de video Smart Mobility in the Netherlands ITS World congress Melbourne 2016, zie <https://youtu.be/ON-WHLrNNIA>. Het congres was goed georganiseerd en bood interessante presentaties. Tom zal deze delen.
- Aankondiging van Seminar “Zelfrijdende Voertuigen: De rol van navigatie en lokalisatie” op 9 december op Automotive Campus 30, Helmond (Bram Hendrix).

Ad agendapunt 3 en 5: Use cases: welke zijn er en welke horen bij elkaar en waar hebben weggebruikers echt iets aan?

(Zie vergaderstuk: [Ronde Tafel Human Behaviour bijeenkomst 18 november 2016](#))

Inleiding

Het thema van de bijeenkomst is: “De use cases vanuit Human Behaviour perspectief”. De Ronde Tafel Architectuur en Interoperabiliteit heeft een overzicht opgesteld met 17 use cases die in een of meerdere projecten gerealiseerd worden. Het is de bedoeling dat alle Ronde Tafels met deze use cases gaan werken. De Ronde Tafel Architectuur en Interoperabiliteit heeft samen met leden van andere tafels afspraken gemaakt over de definitie van een use case en andere bijbehorende begrippen. We geven een korte samenvatting van de gehanteerde begrippen. We hebben een aantal vragen die we graag gezamenlijk willen beantwoorden.

Het inzetten op verkeersveiligheid zal per organisatie verschillen en hangt mede samen met de heersende veiligheidscultuur. Om rekening te kunnen houden met verkeersveiligheid bij combinaties van use cases, zal de samenhang tussen use cases in relatie tot menselijke verwachtingen eerst in kaart moeten worden gebracht.

Opdracht

Beantwoord in je groep de volgende vragen:

- Welke sub use cases horen vanuit het oogpunt van de weggebruiker logischerwijs bij elkaar? En waarom? Bijvoorbeeld: Als ik als weggebruiker een waarschuwing krijg voor bijv. wegwerkzaamheden, dan zou het logisch zijn als ik ook een waarschuwing/informatie zou krijgen voor? Dit gaat dus vooral om de verwachtingen die een weggebruiker heeft.
- Welke combinatie(s) van (sub) use cases zou(den) volgens jullie een (sterk) positief effect kunnen hebben op de verkeersveiligheid, en waarom?
- Welke combinatie(s) van (sub) use cases zou(den) aantrekkelijk zijn om te gebruiken voor weggebruikers? En waarom zouden weggebruikers dit graag willen gebruiken?

Resultaten

In de eerste groep is gesproken over de context van de use cases. Dit riep met name veel vragen op: Wat betekent deze use case voor de weggebruiker? Welke gevolgen kan deze use case hebben? Kan deze use case wegkant informatie vervangen? Leidt bundeling van use cases niet tot een overdaad aan informatie? Is het nodig/wenselijk om deze informatie in het voertuig te brengen? Is deze use case al geschikt voor weggebruikers? Hoe gaan weggebruikers met deze use case om in de transitieperiode van minder naar meer smart mobility en automatisering? Deze vragen zijn relevant om te beantwoorden wanneer vanuit human behaviour perspectief naar de use cases wordt gekeken. Een deel van deze vragen komt terug in de Landelijke Kennisagenda Human Behaviour & Smart Mobility.

De tweede groep heeft use cases gebundeld die vanuit het oogpunt van de weggebruiker logischerwijs bij elkaar zouden kunnen horen. Zij hebben zich gericht op use cases gericht op verkeersveiligheid. Use case 8 (Lane change, merge and overtaking assistance) wordt hierbij als uitgangspunt genomen. Use case 8 hoort namelijk bij alle verkeersveiligheid use cases: zowel aanpassing van de snelheid als de plek op de weg. De use cases die hier logischerwijs bij horen zijn: use cases 3 (Stationary vehicle), 4 (Adverse weather condition), 5 (Hazardous location notification), 7 (Road works warning), 9 (Regulatory / contextual speed limits notification), en 13e (Preemption for emergency vehicle). Deze combinatie van use cases zou de verkeersveiligheid kunnen verhogen. Opgemerkt wordt dat in use case 5 een sub use case ontbreekt: het waarschuwen voor spookrijders.

De use cases 1 (Static signage information (descriptive/prescriptive), 2 (Dynamic signage information (descriptive/prescriptive), en 6 (Traffic condition warning) zouden de minste prioriteit moeten krijgen omdat deze informatie (use cases 1 en 2) ook via de wegwijk beschikbaar is en waarschijnlijk ook blijft en deze waarschuwing (use case 6) en dynamische borden (use case 2) al beschikbaar zijn in navigatiesystemen.

De derde groep heeft besproken wat de weggebruiker wil, in plaats van wat de weggebruiker verwacht. Deze bijdrage is vooral gericht op het aantrekkelijk maken van een app, het verrijken. Is verkeersveiligheid het eerste wat de weggebruiker wil? Of wil hij informatie over de geldende maximum snelheid. De use cases die een brede groep van weggebruikers aanspreken zouden prioriteit moeten krijgen. Er zijn verschillende top 5's mogelijk: Top 5 Use case die *nu* relevant zijn, Top 5 Use cases die relevant zijn wanneer er (volledig) geautomatiseerde voertuigen zijn, Top 5 Use cases die relevant zijn in de transitieperiode van minder naar meer smart mobility en automatisering, Top min-5 Use cases die onwenselijk of irrelevant zijn. Use cases die zich richten op het uitvoeren van de gangbare, operationele rijtaak worden bijvoorbeeld minder relevant geacht. De use cases die waarschuwen voor incidentele, weinig voorkomende situaties worden belangrijker gevonden. Ook wordt opgemerkt dat de weggebruiker niet bestaat. Er zijn veel verschillende weggebruikers met diverse behoeften en wensen. Wellicht is er een adaptief en persoonlijk afwegingsfilter nodig om verschillende weggebruikers van dienst te kunnen zijn.

Ad agendapunt 6: Afsluiting

De vergadering wordt afgesloten met het verzoek suggesties en agendapunten voor de volgende bijeenkomst te mailen naar [Tineke Hof](#). De volgende bijeenkomst wordt voorbereid door een aantal vaste tafelleden dat zich hiervoor aanmeldt. De aanwezigen noemen ten slotte een Human Behaviour project waar zij mee bezig zijn of dat binnenkort van start gaat.

Acties

- Het kernteam benadert Leo Bingen om gezamenlijk te bekijken hoe ook de automotive kant kan worden betrokken bij de Ronde Tafel en de producten uit het werkplan.
- Tom Alkim verspreidt de link naar de (openbare) presentaties van ITS World Melbourne.
- Tafelleden die beschikken over rapporten over projecten over werk-in-uitvoering mailen deze aan Chris Dijksterhuis (c.dijksterhuis@pl.hanze.nl).
- Het kernteam bereidt de volgende bijeenkomst voor met de tafelleden die zich hiervoor hebben aangemeld.